Jantar

ORGAN INSTYTUTU BAŁTYCKIEGO
PRZEGLĄD KWARTALNY ZAGADNIEŃ NAUKOWYCH
POMORSKICH I BAŁTYCKICH ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM
HISTORII, GEOGRAFII I EKONOMII REGIONU BAŁTYCKIEGO

ROK II GDYNIA 1938

SPIS RZECZY — ROK II, 1938

ARCHEOLOGIA I HISTORIA

Artykuły

Recenzje

ANTROPOLOGIA, ETNOGRAFIA I FILOLOGIA

Artykuły

Recenzje

GEOGRAFIA I DEMOGRAFIA

Artykuły

Recenzje

EKONOMIA

Artykuły

Recenzje

PRAWO I POLITYKA

Recenzje

STOSUNKI KULTURALNE, LITERATURA, SZTUKA

Artykuły

Recenzje

ŻEGLARSTWO

Recenzje

INSTYTUT BAŁTYCKI

Instytut Bałtycki ma za cel naukowe badanie zagadnień pomorskich, państw nadbałtyckich, jak też spraw morskich z uwzględnieniem potrzeb polskiej racji stanu.

Instytut realizuje swoje zadania przez:

1 gromadzenie i utrzymywanie w ewidencji materiałów naukowych, odnoszących się do zagadnień pomorskich, państw nadbałtyckich, jak też spraw morskich;
2 wydawanie z tego zakresu dzieł i rozpraw naukowych oraz książek o użyteczności powszechnej;
3 informowanie o wynikach badań zainteresowanych czynników rządowych, naukowych, gospodarczych i społecznych;
4 organizowanie i utrzymywanie pracowni, bibliotek i zbiorów, popierających działalność naukową w zakresie zagadnień pomorskich, państw nadbałtyckich, jak też spraw morskich;
5 urządzanie zjazdów, odczytów, wykładów, kursów i zebrań dyskusyjnych.

WYDAWNICTWA INSTYTUTU BAŁTYCKIEGO

Organem naukowym Instytutu jest *Pamiętnik Instytutu Bałtyckiego* wydawany w 5 seriach. Obok tego podjęto ostatnio wydawanie odrębnej serii *Prac Kartograficzno-Statystycznych*. Poza tym Instytut wydaje w trzech językach — polskim, angielskim i francuskim — *Bibliotekę Bałtycką* o charakterze popularno-naukowym. Nadto wydaje dwa czasopisma: w języku polskim kwartalnik *Jantar* oraz w języku angielskim kwartalnik *Baltic and Scandinavian Countries*, prócz tego *Komunikaty Działu Informacji Naukowej*.

PAMIĘTNIK INSTYTUTU BAŁTYCKIEGO

Seria *Dominium Maris* — obejmuje publikacje, oświetlające zagadnienie dostępu do morza jako problem gospodarczy Polski Odrodzonej.

Seria *Balticum* — obejmuje prace naukowe, dotyczące stosunków fizjograficznych, etnicznych i historycznych na pobrzeżu bałtyckim, ze szczególnym uwzględnieniem polskiego Pomorza i Prus Wschodnich.

Seria *Zjazdy Pomorzoznawcze* — obejmuje referaty, zgłaszane na Naukowe Zjazdy Pomorzoznawcze, protokóły tych zjazdów oraz przeglądy dorobku naukowego w dziedzinie zagadnień pomorskich i bałtyckich.

Seria *Monografie miast i wsi pomorskich.*

Seria *Sprawozdania.*

Seria *Dominium Maris*

WOJCIECH STOPCZYK, Handel międzynarodowy na Bałtyku, Toruń 1928, str. 192 + VIII, 71 tabel, 6 wykresów. Cena 4,50 zł.

Obrona Pomorza. Praca zbiorowa pod redakcją J. Borowika. Toruń 1930, str. 237, 42 tabele, 14 map, schematów i wykresów. Cena 7,50 zł.

ALFRED SIEBENEICHEN i HENRYK STRASBURGER, Spór o Gdynię, Toruń 1931, str. 180+VIII, 43 tabele. Cena 5,50 zł.

KAZIMIERZ ŚWIĄTECKI, Rozwój portu gdańskiego, Toruń 1932, str. 309+XIV, 148 tabel, 5 map, 8 wykresów. Cena 7,50 zł.

JULIUSZ PIASECKI, Tranzyt niemiecki przez Polskę, Toruń 1935, str. 187+VIII, 2 tabele, 4 szkice. Cena 5 zł.

Światopogląd morski. Praca zbiorowa pod redakcją J. Borowika. Toruń 1934, str. 390+XVI, 35 tabel, 13 map, 11 wykresów, 6 rycin. Cena 8 zł.

Aparat techniczno - handlowy miasta portowego. Praca zbiorowa pod redakcją J. Borowika, B. Nagórskiego i T. Seiferta. Cz. I — Organizacja portów morskich, Toruń 1934, str. 150+VI, 2 mapki. Cena 6 zł.

FELIKS HILCHEN, Transport morski a międzynarodowe porozumienie w żegludze, Toruń 1934, str. 104+X, 11 tabel. Cena 4 zł.

ANDRZEJ JAŁOWIECKI, Konkurencja węglowa polsko-brytyjska na rynkach skandynawskich, Toruń 1935, str. 191+X, 50 tabel. Cena 5 zł.

BOLESŁAW LEITGEBER, Port kopenhaski, Toruń 1935, str. 256+X, 28 tabel, 5 mapek. Cena 8 zł.

KAZIMIERZ LEPSZY i STANISŁAW NOWOGRODZKI, Wypisy morskie. Część historyczna (w druku).

Seria *Balticum*

Polskie Pomorze. Tom I. Ziemia i ludzie. Praca zbiorowa pod redakcją J. Borowika. Toruń 1929, str. 326+X, 118 rycin, 17 map i wykresów. Cena 9 zł.

Przeciw propagandzie korytarzowej. Praca zbiorowa pod redakcją J. Borowika. Toruń 1930, str. 163+VII. Cena 3,50 zł.

Polskie Pomorze. Tom I. Przeszłość i kultura. Praca zbiorowa pod redakcją J. Borowika. Toruń 1931, str. 224+X, 55 rycin. Cena 5,50 zł.

X. BOLESŁAW MAKOWSKI, Sztuka na Pomorzu, Toruń 1932, str. 250+XIV, 78 rycin, 20 tablic. Cena 7,50 zł, w oprawie 9 zł.

X. WŁADYSŁAW ŁĘGA, Ziemia malborska, Toruń 1933, str. 256+XVIII, 180 rycin, 10 mapek. Cena 9 zł.

WACŁAW SOBIESKI, Der Kampf um die Ostsee, Lipsk 1933, str. 269+VI. Cena 7,50 zł.

F. LORENTZ, A. FISCHER, T. LEHR-SPŁAWIŃSKI, Kaszubi. Kultura ludowa i język. Toruń 1934, str. 306 +XVIII, 38 rycin, 1 mapka. Cena 10 zł.

ŁUCJAN KAMIEŃSKI, Pieśni ludu pomorskiego. I. Pieśni z Kaszub południowych. Toruń 1936, str. 350+XII, 285 tekstów nutowych, 1 mapka, 1 rycina. Cena 12 zł.

Polskie Pomorze. Tom III. Stosunki rolnicze na Pomorzu. Praca zbiorowa pod redakcją J. Borowika (w druku).

Dzieje Prus Wschodnich. Tom I. Prusy Krzyżackie. Praca zbiorowa, zawierająca rozprawy: K. Buczka, A. Fischera, K. Górskiego, L. Koczego, H. Łowmiańskiego, K. Piotrowicza, W. Pociechy, K. Tymienieckiego, St. Zajączkowskiego. Toruń—Gdynia 1935-1939.

Polskie Pomorze. Tom IV. Stosunki komunikacyjne na Pomorzu. Praca zbiorowa pod redakcją J. Borowika (w druku).

Seria *Zjazdy Pomorzoznawcze*

Problem narodowościowy na Pomorzu, Toruń 1931, str. 130, 1 mapka, 1 wykres. Cena 3,50 zł.

Stan posiadania ziemi na Pomorzu. I. Zagadnienia historyczne i prawne. Toruń 1933, str. 244. Cena 7,50 zł.

Osadnictwo polskie na Pomorzu, Toruń 1934, str. 216, 7 mapek, 7 wykresów, 19 tabel. Cena 8 zł.

Stan posiadania ziemi na Pomorzu. II. Zagadnienia geograficzne i gospodarcze. Toruń 1935, str. 254, 12 mapek i 1 mapa w kolorach. Cena 10 zł.

PRACE KARTOGRAFICZNO - STATYSTYCZNE

Stosunki narodowościowe w rolnictwie pomorskim, opracowali A. Wrzosek i St. Zwierz, Gdynia—Toruń 1937, str. 21, 17 mapek, 1 wykres. Cena 2,50 zł.

Żywioł obcy w życiu gospodarczym Pomorza, opracowali A. Wrzosek i St. Zwierz, Gdynia—Toruń 1937, str. 34, 27 mapek, 2 wykresy. Cena 2,50 zł.

BALTIC AND SCANDINAVIAN COUNTRIES

A Survey of the Peoples and States on the Baltic with Special Regard to their History Geography and Economics

Czasopismo Baltic and Scandinavian Countries, wydawane przez Instytut Bałtycki w języku angielskim, jest przeglądem zagadnień historycznych, geograficznych i ekonomicznych krajów regionu bałtyckiego z uwzględnieniem nauk pokrewnych.

Czasopismo wychodzi od r. 1935. Poszczególne numery ukazują się w miesiącach: styczniu, maju i wrześniu. Każdy numer (około 150 stron in quarto), zawiera artykuły naukowe, recenzje, przeglądy bibliograficzne i sprawozdania z życia gospodarczego i kulturalnego regionu bałtyckiego pióra uczonych bałtyckich i skandynawskich.

Roczna prenumerata wynosi 25 zł.

GOSPODARCZE ARCHIWUM MORSKIE

Gospodarcze Archiwum Morskie zostało zorganizowane przez Instytut Bałtycki w połowie 1936 r. celem skupienia w sobie całej działalności naukowo-badawczej i informacyjnej Instytutu na odcinku morskim, która zwłaszcza w ostatnich czasach rozrosła się bardzo znacznie w stosunku do innych kierunków pracy Instytutu, domagając się dla siebie odrębnej do pewnego stopnia jednostki organizacyjnej z odpowiednim personelem naukowym.

Głównym zadaniem Gospodarczego Archiwum Morskiego jest gromadzenie prac naukowych oraz wszelkich dokumentów ściśle informacyjnych z dziedziny zagadnień portowych, żeglugi morskiej oraz handlu zagranicznego, przede wszystkim w odniesieniu do krajów położonych nad Bałtykiem, udostępnianie tych zbiorów sferom gospodarczym, czynnikom urzędowym oraz osobom prywatnym, interesującym się zagadnieniami morskimi, utrzymywanie kontaktu z krajowymi i zagranicznymi instytucjami o charakterze gospodarczym i naukowym (jak np. Izby Rolniczo-Handlowe, Towarzystwa Naukowe, zarządy portów itp.), wreszcie praca naukowo-wydawnicza.

Działalność Gospodarczego Archiwum Morskiego idzie więc w myśl jego założeń organizacyjnych w trzech kierunkach: 1) informacyjnym, 2) archiwalnym i 3) naukowym.

I. W dziale pierwszym Gospodarcze Archiwum Morskie spełnia swoje zadanie przez:

a) księgozbiór informatorów obficie zaopatrzony w spisy branżowe, dyrektoria portowe, książki adresowe, telefoniczne itd., odnoszące się do wszystkich portów bałtyckich oraz ważniejszych europejskich i światowych; poza tym G. A. M. dysponuje biblioteką Instytutu Bałtyckiego (około 7 000 dzieł);
b) czytelnię czasopism gospodarczych, portowych, żeglugowych i geograficznych (w ogólnej ilości około 300 periodyków), przeważnie zagranicznych, oraz obfitej prasy codziennej;
c) kartotekę bibliografii artykułów gospodarczo- i geograficzno-morskich oraz centralny katalog dzieł z tych dziedzin, obejmujący wszystkie większe księgozbiory publiczne i prywatne w Gdyni;
d) dział statystyczny, w którym gromadzi materiały źródłowe, dotyczące obrotów portowych, żeglugi i handlu zagranicznego, przede wszystkim poszczególnych krajów bałtycko-skandynawskich;
e) prasowy serwis informacyjny, przeznaczony dla obsługi firm prywatnych, instytucji oraz prasy i udzielany na żądanie indywidualnie za niewielką opłatą;
f) komunikaty G.A.M.

II. W dziale archiwalnym G. A. M. gromadzi podstawowe dokumenty, materiały i informacje techniczno-gospodarcze, dotyczące portów i żeglugi, np. wzory dokumentów żeglugowych, dane o handlowych zwyczajach portowych, opłatach portowych, płacach załóg, źródłowe dane historyczne o rozwoju poszczególnych portów itd.

III. Równocześnie prowadzi Gospodarcze Archiwum Morskie działalność naukowo-wydawniczą, znajdującą swój wyraz w serii *Prace Gospodarczego Archiwum Morskiego.*

PRACE GOSPODARCZEGO ARCHIWUM MORSKIEGO

MICHAŁ BRZOZOWSKI, Obroty towarowe niemieckich portów morskich ze szczególnym uwzględnieniem tranzytu Polski i innych krajów Europy środkowej, południowo - wschodniej i wschodniej, Gdynia 1937, str. 118, 164 tablice. Cena 2,50 zł.

ANTONI GAZEŁ I BOLESŁAW POLKOWSKI, Handel międzynarodowy państw regionu bałtyckiego, 1929—1935. Gdynia 1937, str. 43, 10 tablic. Cena 1,50 zł.

ANTONI GAZEŁ I STANISŁAW OŁTARZEWSKI, Towarowe usługi morskie, Gdynia 1937, str. 20. Cena 1 zł.

BOGUSŁAW ŻÓRAWSKI, Składniki transportu morskiego, Gdynia 1937, str. 35, 8 tablic. Cena 2,50 zł.

BOLESŁAW KOSELNIK, Zaopatrywanie okrętów, Gdynia 1937, str. 52, 17 tablic. Cena 2,50 zł.

IVAR BUXELL, Tramping i żegluga regularna, Gdynia 1938, str. 67. Cena 2,50 zł.

ANTONI GAZEŁ, Handel zagraniczny Polski z uwzględnieniem ruchu przez porty, 1929—1937 (w druku).

KAZIMIERZ HICHEL, Maklerstwo okrętowe (w druku).

TEODOR NAGURSKI, Monografia portu w Rydze (w druku).

JAN RUTKOWSKI, Dyspersje kierunków i towarów przez port gdyński (w druku).

Komitet Redakcyjny: Dr Tadeusz Bierowski, Dr Feliks Hilchen, Kpt. Stanisław Kosko, Inż. Bogdan Nagórski, Adam Rudzki, Julian Rummel, Aleksander Szulc.
Redakcja: Dr Józef Borowik, Bartłomiej Rusiecki — Sekretariat: Alfred Zakrzewski.
Siedzibą Gospodarczego Archiwum Morskiego jest Instytut Bałtycki w Gdyni, ul. Świętojańska 23.

WYDZIAŁ POMORZOZNAWCZY

Wydział Pomorzoznawczy Instytutu Bałtyckiego w Toruniu ma według § 4 statutu za główny cel badanie spraw pomorskich. Właściwą pracę rozpoczął już od 1. VII. 1937 r., jakkolwiek uroczysta jego inauguracja odbyła się dopiero 1. X. 1938 r.

Działalność Wydziału Pomorzoznawczego idzie w trzech kierunkach, a mianowicie:

a) etno-socjologicznym — przez opracowywanie atlasu etnograficznego Wielkiego Pomorza, przygotowywanie monografii poszczególnych grup etnicznych, wyodrębniających się na Pomorzu, roztoczenie opieki nad lokalnymi pomorskimi muzeami etnograficznymi oraz stworzenie centralnego katalogu wszystkich zbiorów etnograficznych z terenu całego Pomorza; materiał źródłowy do Atlasu Etnograficznego i monografii etnograficznych gromadzi się drogą badań terenowych i ankiet, które są rozsyłane licznym korespondentom w terenie do opracowania. W r. 1938 badania terenowe prowadzono na Kujawach;
b) historycznym — przez gromadzenie materiałów do Atlasu Historycznego Pomorza w ramach ogólno-polskiego Atlasu Historycznego, realizowanego przez Polską Akademię Umiejętności; Atlas Historyczny Pomorza ma odtwarzać kartograficznie stan Pomorza w najważniejszych okresach jego dziejów, a więc w okresie sejmu czteroletniego, inkorporacji prawnej Prus Królewskich do Korony w 1569 r., pokoju toruńskiego 1466 r. oraz zaboru Pomorza przez Krzyżaków w r. 1308. Materiał źródłowy, zgromadzony dla Atlasu posłuży zarazem do opracowania słownika historyczno-geograficznego Pomorza na wzór drukowanego obecnie przez Polską Akademię Umiejętności słownika historyczno-geograficznego woj. krakowskiego;
c) antropogeograficznym w zakresie problemów rolniczych, przemysłowo-handlowych i narodowościowych w oparciu o pracownię antropogeograficzną, którą organizuje się przy Wydziale.

Wydział Pomorzoznawczy mieści się w gmachu Starostwa Krajowego w Toruniu, Fosa Staromiejska 1.